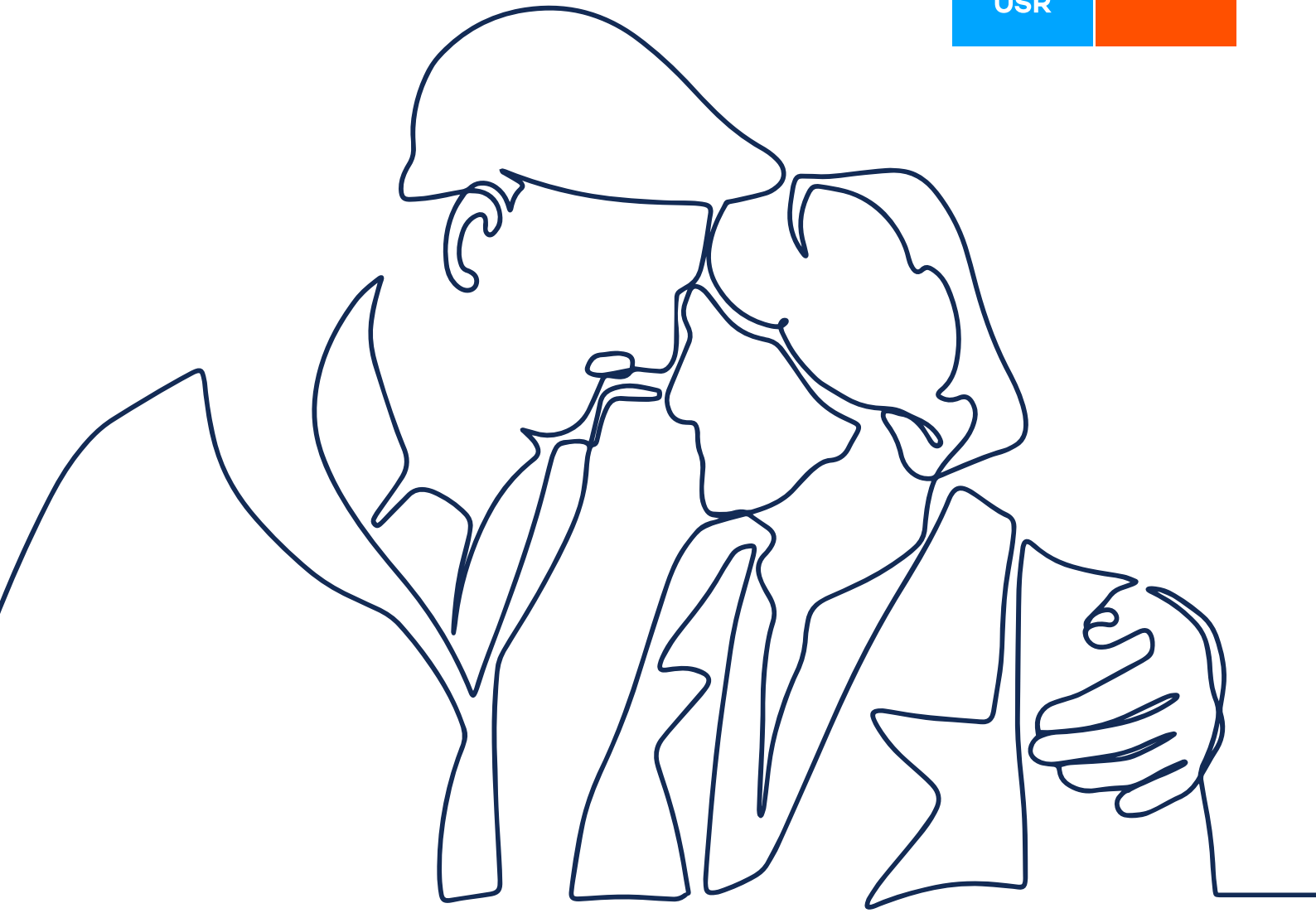

Cum creștem veniturile pensionarilor?

**Pensiile mici cresc primele, semnificativ,
iar pensii mari cresc foarte puțin.**

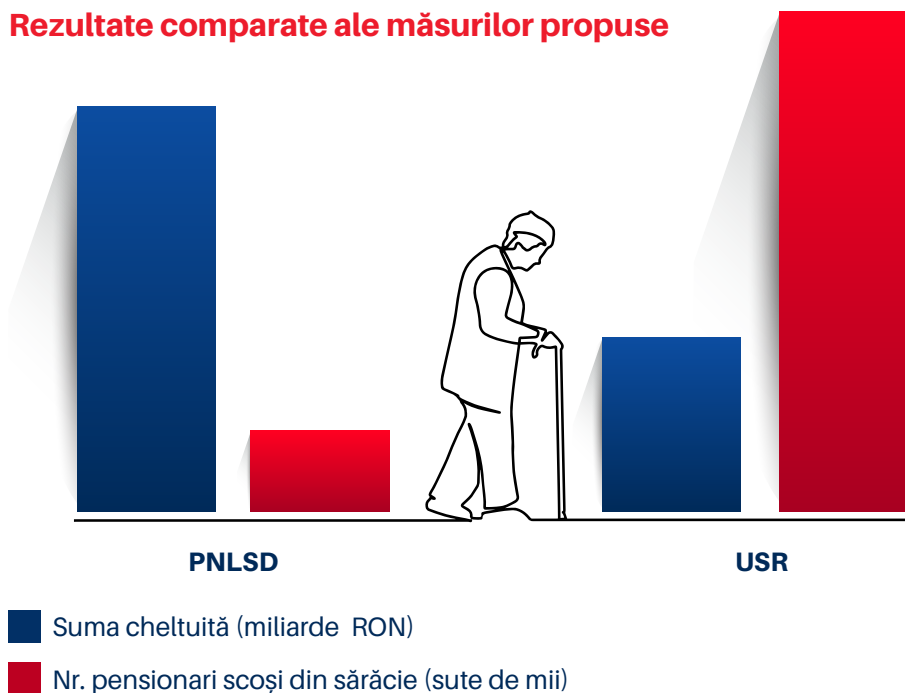
Rezumat

USR propune două măsuri pentru ca 1,9 milioane de pensionari din sistemul asigurărilor sociale de stat să aibă venituri lunare medii de cel puțin 1.167 de lei, o valoare aflată deasupra pragului riscului de sărăcie în România, în anul 2021. Propunem (1) acordarea de tichete de masă în valoare variabilă, de până la 300 de lei/lună, pentru pensionarii cu venituri sub pragul sărăciei și (2) introducerea unei așa-numite a 13-a pensie, cu valori între 800 și 250 de lei. Acestea se pot realiza cu păstrarea limitei de cheltuieli publice cu pensiile, la 9,4% din PIB, conform angajamentului asumat în PNRR.

Cu alte cuvinte mărim mai mult pensiile mici. Ridicăm pensionarii săraci deasupra pragului de sărăcie, temporizăm creșterea pentru pensiile mari. PNL și PSD au agreat o creștere a punctului de pensie, dar aici e o capcană: cei care au pensii de 1.000 de lei ar primi 100 de lei dacă punctul de pensie va crește cu 10%, însă cei cu pensii de 5.000 de lei, ar primi 500 de lei în plus. Aceasta nu este o măsură socială, deși PSD pretinde că are o viziune socială. USR propune un principiu mai simplu și aliniat cu recomandările de țară ale Uniunii Europene, din care decurge textul PNRR: sistemul de pensii este stabil (creșterea per total este ponderată) și pensiile sunt echitabile (creștem veniturile pensionarilor cu pensii mai mici).

Coaliția PNL-PSD ar cheltui dublu față de suma propusă de USR pentru a obține un efect de aproape 9 ori mai mic în ceea ce privește numărul de pensionari ridicați deasupra pragului sărăciei.

Rezultate comparate ale măsurilor propuse

Obiectivul acestei politici publice propuse de USR este creșterea veniturilor pensionarilor în mod eficient și responsabil, pentru a ridica 1,9 milioane de pensionari de sub pragul sărăciei, cu păstrarea limitei de cheltuieli publice cu pensiile la 9,4% din PIB.

Pragul sărăciei

Pragul riscului de sărăcie este un venit disponibil pe adult-echivalent mai mic decât pragul stabilit la nivelul de 60% din mediana veniturilor pe adult-echivalent, în totalul populației¹. Definiția aceasta este utilizată atât pe plan național cât și la nivel european. Pentru anul 2020, conform Eurostat, pentru România, această valoare a fost de 2.560² de euro, venit anual. Media variației acestui indicator pe ultimii 10 ani, în România, a fost de 8,48%, de aceea vom considera pragul valoric al sărăciei pentru anul 2021 ca fiind 2.777 de euro, venit anual. La cursul de schimb oficial al BNR de 4,95 lei pentru 1 Euro, venitul țintă mediu lunar este de 1.145 de lei.

Acest document arată cum putem alocă fonduri publice pentru ca pensionarii să beneficieze de un venit mediu lunar de peste 1.145 de lei, cu respectarea angajamentelor bugetare asumate de România.

9,4% din PIB

Conform reformei sistemului public de pensii, parte din componenta a 8-a din partea a II-a a PNRR³, "unul dintre obiectivele noii legislații [a pensiilor] va fi reprezentat de menținerea stabilă a cheltuielilor publice brute totale cu pensiile (inclusiv toate sistemele de pensii publice existente) pe termen lung, la 9,4% din PIB, inclusiv un mecanism de frânare în cazul depășirii plafonului de cheltuieli."

În realitate, aceasta nu este o țintă anuală fixă, pentru că valoarea PIB este diferită de la an la an. Creșterea PIB permite o creștere a cheltuielilor publice cu pensiile, dar aceasta trebuie realizată cu prudență, pentru că valoarea reală și definitivă a PIB poate fi cunoscută doar după finalul anului, odată cu încheierea exercițiului financiar. O eventuală depășire a valorilor, în cifre absolute, echivalente a 9,4% din PIB, ar putea duce la blocaje în mecanismul de finanțare din PNRR. Ținta de 9,4% cuprinde atât sumele plătite pentru pensiile contributive, pentru indemnizațiile sociale pentru pensionari (pensia minimă) cât și pensiile de serviciu cu a lor componentă "specială".

Pe baza informațiilor furnizate de Ministerul Finanțelor, de Casa Națională de Pensii Publice precum și de casele sectoriale de pensii ale MAPN, MAI și SRI, am reconstituit sumele cheltuite în ultimii 3 ani pentru pensii. Valorile referitoare la anii 2021-2022 reprezintă estimări proporționale, pe bază comparativă cu execuția bugetară la 9 luni⁴ a anului 2021, disponibilă la momentul redactării acestui document, respectiv cu tendințele multianuale. Valorile utilizate pentru PIB-ul României în anii 2020-2022 sunt cele furnizate de Comisia Națională de Strategie și Prognoză⁵.

¹ Anexa 1, punctul 1 din HG 731/2021 <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/244835>

² https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_li01&lang=en

³ <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/10/03095d2a78d78b62ef355d0a5539b3b1.rar>

⁴ <https://mfinante.gov.ro/documents/35673/1504261/bgc30092021.pdf>

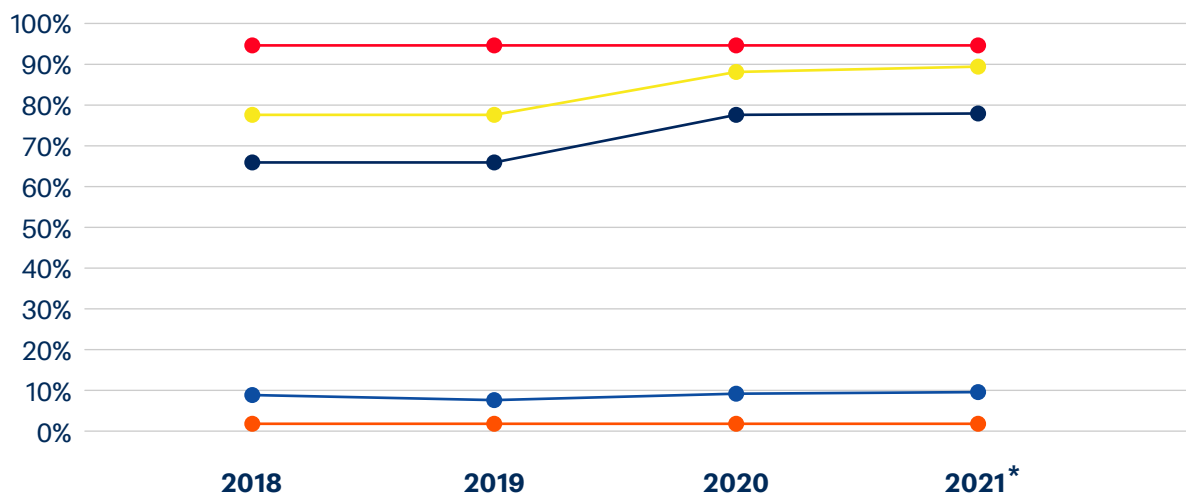
⁵ https://cnp.ro/wp-content/uploads/2021/11/Prognoza_de-toamna_2021-.pdf

Milioane RON	2018		2019		2020		2021*	
PIB	951.729	100%	1.058.973	100%	1.055.500	100%	1.190.300	100%
Pensii contributive	62.885	6,61%	70.074	6,62%	81.434	7,72%	92.316	7,76%
Pensii speciale	8.432	0,89%	8.813	0,83%	9.562	0,91%	11.070	0,93%
Pensii sociale	2.179	0,23%	2.718	0,26%	2.892	0,27%	3.134	0,26%
Costuri similare	0		0		0		0	
Total pensii	73.496	7,72%	81.605	7,71%	93.888	8,90%	106.520	8,95%
Maxim PNRR	89.462	9,40%	99.543	9,40%	99.217	9,40%	111.888	9,40%

*estimare

Așadar, marja suplimentară de creștere a cheltuielilor publice cu pensiile este din ce în ce mai restrânsă ca pondere în PIB. Asta se datorează atât creșterii valorii punctului de pensie în timp cât și creșterii valorii pensiilor de serviciu într-un ritm mai accelerat decât creșterea PIB.

Pensii în PIB

*estimare

- Maxim PNRR
- Total pensii
- Pensii contributive
- Pensii speciale
- Pensii sociale

Valoarea acestei marje poate fi crescută dacă sumele plătite cu titlul "pensii speciale" sunt reduse pentru pensiile de serviciu ce nu beneficiază de protecție constituțională, prin abrogarea unor prevederi legale, respectiv prin refacerea formulelor de calcul ale acelor pensii de serviciu ce trebuie menținute în plată pe baza deciziilor anterioare ale CCR în această materie. Pentru acest lucru însă, nu există un sprijin politic real, nici din partea PNL, nici din partea PSD, în ciuda declarațiilor publice repetate pe acest subiect.

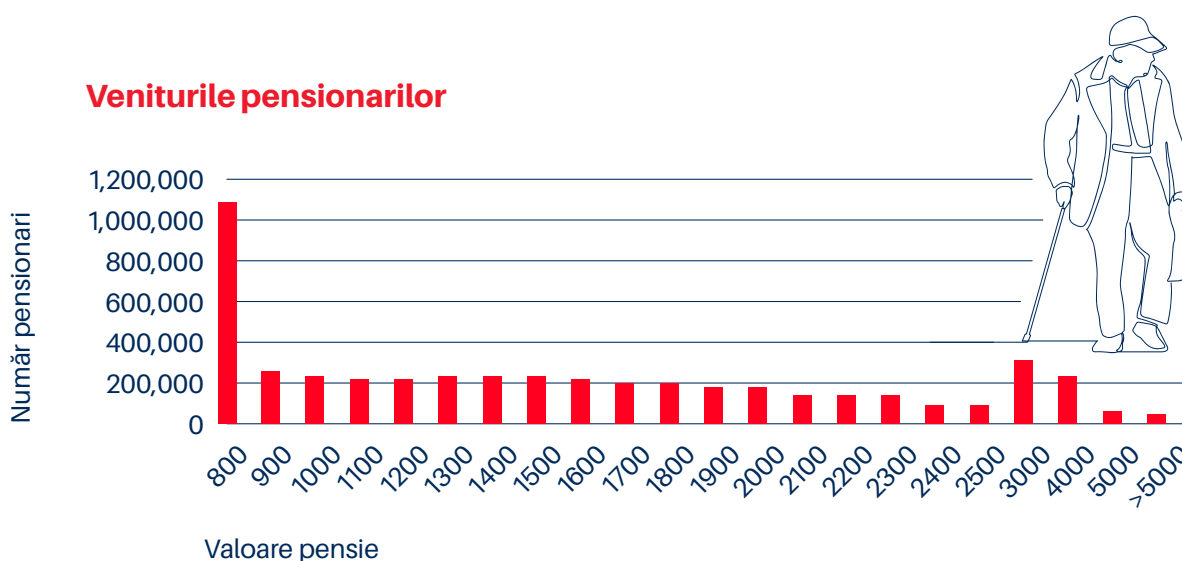
Desigur, acest indicator valoric raportat la PIB, adoptat prin PNRR, nu vorbește despre deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat. Acesta se va încărca cu cheltuielile suplimentare care vor trebui suportate în totalitate de bugetul de stat, mai exact din deficitului acestuia sau, direct spus, din împrumuturi. Cum poate fi redus acest deficit și care sunt perspectivele realiste pe termen scurt, mediu și lung, va constitui un subiect distinct abordat într-un viitor document de politică publică.

Apropierea de ținta de 9,4% din PIB pentru cheltuielile publice cu pensiile poate reprezenta o problemă de finanțare și în funcție de rata de colectare, de veniturile la bugetul general consolidat raportat la PIB. Anul 2021 se prefigurează ca un an record, dar nu trebuie să uităm că, în acest an, urmează să se colecteze sume datorate dar amânate de la plată din anul 2020 pe baza legislației aferente stării de urgență și de alertă din anul anterior. Așadar, colectarea din anul 2022, probabil va fi inferioară, ca procent din PIB, celei anului 2021, iar deficitul efectiv la fondului de pensii publice depinde și de colectare.

aferente stării de urgență și de alertă din anul anterior. Așadar, colectarea din anul 2022, probabil va fi inferioară, ca procent din PIB, celei anului 2021, iar deficitul efectiv la fondului de pensii publice depinde și de colectare.

Veniturile pensionarilor

Conform ultimelor date publicate de Casa Națională de Pensii Publice, aferente lunii octombrie 2021⁶, veniturile din pensii contributive, la care se adaugă veniturile aferente indemnizației sociale pentru pensionari⁷ (pensia socială minimă) arată grafic în felul următor:

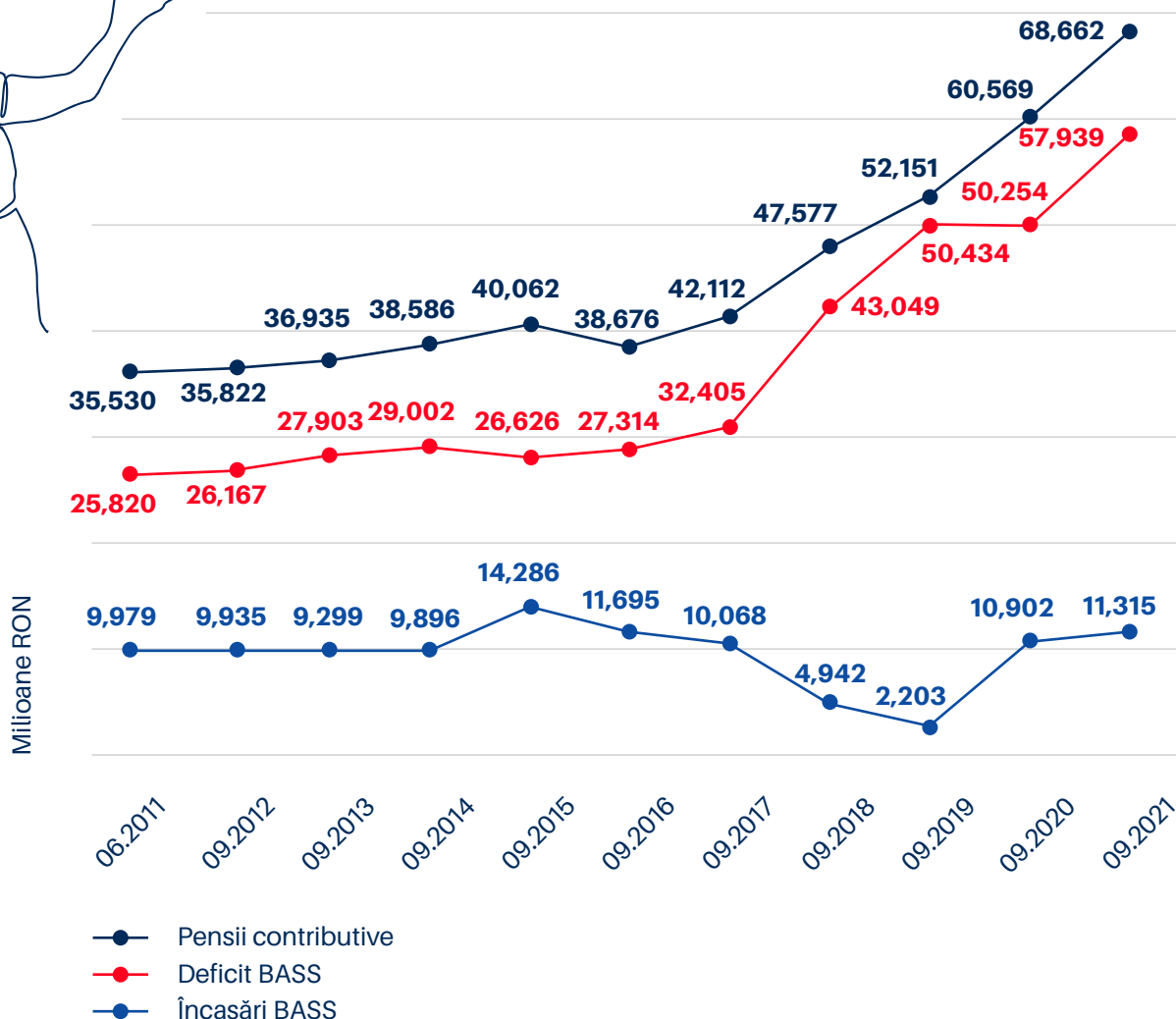

⁶ <https://www.cnpp.ro/documents/10180/5419539/2021.10%20-%20Octombrie?version=1.0&t=1635417856558>

⁷ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/102622>

Încasările la bugetul asigurărilor sociale de stat, în primele 6 luni ale anului 2021, sunt cele mai mari din ultimii 10 ani și, implicit, din ultimii 30 de ani. Aceeași situație se repetă și la evaluarea primelor 9 luni ale anului 2021. Similar, cheltuielile cu asistența socială, așadar cu pensiile, în primele 9 luni ale anului 2021, sunt cele mai mari din ultimii 10 ani și, implicit, din ultimii 30 de ani. Cu toate acestea, deficitul, diferența dintre contribuții și plăți este, în medie, de 1,25 miliarde de lei pentru fiecare dintre primele 9 luni ale anului 2021⁸. Deficitul anual estimat al BASS pentru anul 2021 va fi de 15-16 miliarde de lei.

Trimestrul III 2011-2021 Execuție bugetară BASS

⁸<https://mfinante.gov.ro/domenii/bugetul-de-stat/informatii-executie-bugetara>

Valoarea actuală a punctului de pensie este de 1442 de lei. În octombrie 2021 se aflau în plată, la Casa Națională de Pensii Publice, 5,298 milioane de puncte de pensie.

Eventuala aplicare a Legii 127/2019⁹ privind sistemul de pensii publice, referitor la valoarea de 1875 de lei a punctului de pensie, începând cu 01.09.2021, ar fi creat bugetului asigurărilor sociale de stat un deficit lunar suplimentar de 2,29 miliarde de lei, iar la nivelul celor 4 luni până la finalul anului, un deficit suplimentar de 9,17 miliarde de lei. Pentru întreg anul 2022, impactul bugetar suplimentar ar fi de 27,52 miliarde de lei de lei. Asta ar însemna un deficit suplimentar de 2,09% din PIB-ul estimat, ceea ce ar duce cheltuielile publice cu pensiile cu mult peste pragul de 9,4% din PIB asumat prin PNRR.

S-au vehiculat în spațiul public două scenarii în ceea ce privește creșterea pensiilor în anul 2022. Primul era al reprezentanților guvernului interimar¹⁰, care previzionau o creștere de aproximativ 6%, iar al doilea al PSD, care solicita o creștere de 11%¹¹. O creștere cu 1% a punctului de pensie ar însemna o cheltuială suplimentară de 917 milioane de lei. Concret, creșterile vehiculate s-ar situa între 5,5 și 10 miliarde de lei, iar pensia socială minimă ar fi rămas tot 800 de lei, în timp ce cheltuielile publice cu pensiile ar crește cu 0,42% - 0,76% din PIB-ul estimate pentru anul 2022.

Conform ultimelor înțelegeri politice comunicate public, punctul de pensie ar urma să crească cu 10%, indemnizația socială pentru pensionari ar crește la 1.000 de lei și s-ar acorda o sumă suplimentară de 1.200 de lei fiecărui pensionar cu pensia de până la 1.600 de lei.

Impactul bugetar al creșterii cu 10% a valorii punctului de pensie, începând cu 1 Ianuarie 2022, ar fi de 9,17 miliarde de lei. Impactul bugetar al creșterii indemnizației sociale pentru pensionari (pensia minimă) la 1.000 de lei, ar fi de 3,19 miliarde de lei iar cel al acordării sumei de 1.200 de lei pentru pensionarii cu pensii de până la 1600 de lei ar fi de 3,49 de miliarde de lei. Costul total al măsurilor recent anunțate pentru pensionari se ridică la 15,85 miliarde de lei, ducând deja cheltuielile în limita a 9,4% din PIB-ul pentru 2022.

Deși foarte mulți pensionari ar fi aduși în apropierea imediată a pragului de sărăcie, ca efect al acestor creșteri de venituri, doar 220.000 de pensionari s-ar ridica deasupra acestui prag pentru anul 2022. Ține de consecvența politică a PSD care, în ciuda poziționării declarative în favoarea măsurilor sociale, păstrează o masă mare de cetățeni aflați în risc de excludere socială la limita sărăciei, fără a o depăși, condiționându-i astfel politic pentru viitor.

Milioane RON	2022 PNLS		2022 USR	
PIB	1.317.300	100%	1.317.300	100%
Pensii contributive	101.548	7,71%	92.316	7,01%
Pensii speciale	12.383	0,94%	12.383	0,94%
Pensii sociale	6.324	0,48%	3.134	0,24%
Costuri similare	3.490	0,26%	7.692	0,58%
Total pensii	123.744	9,39%	115.525	8,77%
Maxim PNRR	123.826	9,40%	123.826	9,40%

⁹ Art. 86 alin. 2 lit. c) <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/215973>

¹⁰ https://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-25131884-pensiile-creste-4-6-2022-teorie-dan-vilceanu-citit-oug-modifica-iarasi-legea.htm

¹¹ <https://www.g4media.ro/sorin-grindeanu-florin-citu-nu-poate-sa-mai-fie-premier-intr-un-guvern-cu-psd-vrem-cresterea-pensiilor-cu-11-de-la-1-decembrie.html>

Propunerile USR

Creșterea cheltuielilor publice cu pensiile trebuie să urmeze, după părerea noastră, următoarele obiective:

- Reducerea considerabilă a sărăciei în rândul pensionarilor
- Menținerea cheltuielilor publice cu pensiile în marja de 9,4% din PIB
- Existența unui mecanism de frânare în cazul depășirii unor plafoane ale cheltuielilor bugetare

De aceea, soluția propusă de USR este de a crește doar veniturile pensionarilor cu pensiile cele mai mici. Astfel am reuși să ridicăm 1,9 milioane de pensionari deasupra pragului de sărăcie.

Măsurile pe care le propunem sunt următoarele:

1. Suplimentarea veniturilor pensionarilor aflați sub pragul sărăciei cu tichete de masă, în valoare variabilă.
2. Introducerea unui venit anual suplimentar variabil pentru pensionari (a 13-a pensie).

Prevederile legale pentru punerea în practică a acestor măsuri ar trebui să formeze corpul unei noi legi, distinctă de legea pensiilor, pentru că privesc măsuri complementare referitoare la veniturile pensionarilor, distincte de pensia propriu-zisă.

Suplimentarea veniturilor pensionarilor aflați sub pragul sărăciei cu tichete de masă, în valoare variabilă.

Propunem soluția acordării de tichete de masă pensionarilor cu pensii de sub 1.100 de lei, astfel încât veniturile lor cumulate din pensie și valoarea tichetelor de masă să atingă suma de 1.100 de lei. Dat fiind că pensia socială minimă este de 800¹³ de lei, un rezultat similar ar fi putut fi obținut și prin creșterea valorii indemnizației sociale pentru pensionari la 1.100 de lei. Avantajul acestei măsuri este, pe de o parte, reversibilitatea ei totală sau parțială care se încadrează în cerința din PNRR de existență a unui "mecanism de frânare în cazul depășirii plafonului de cheltuieli", pe de altă parte, fiscalizarea integrală a acestor sume în momentul utilizării lor ca instrumente de plată.

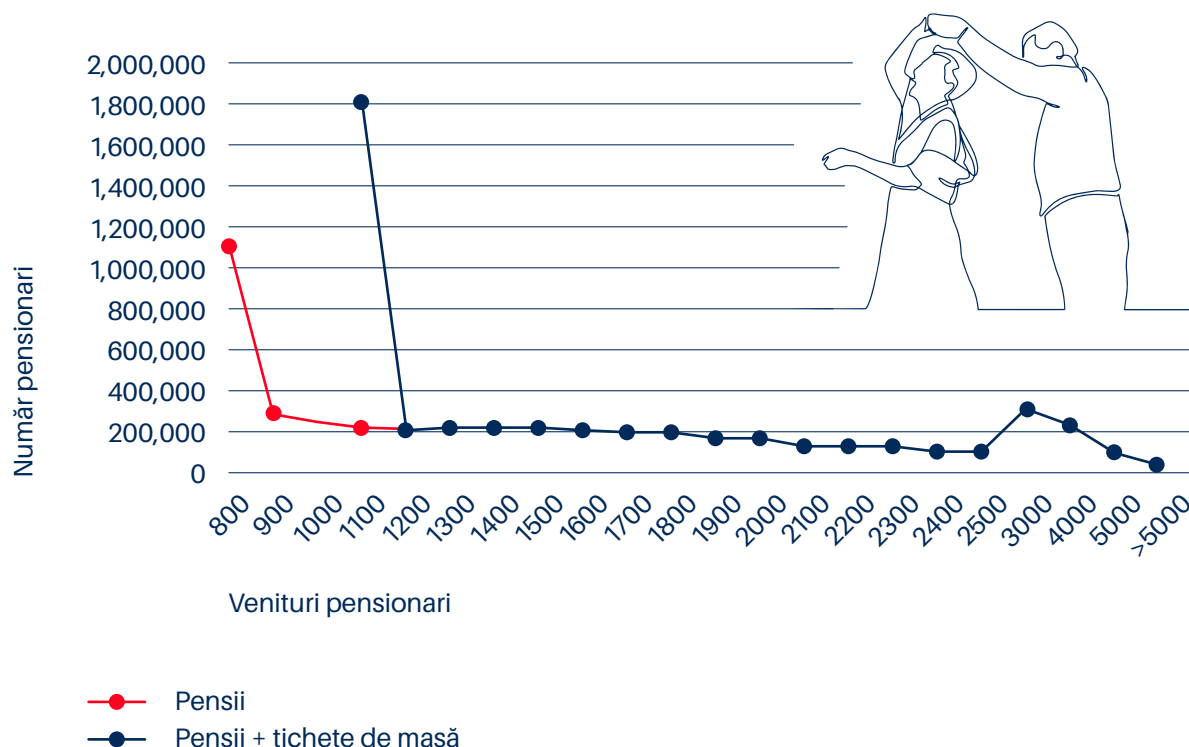
Ar fi necesară modificarea minimală a legislației¹⁴ pentru a permite folosirea tichetelor de masă și pentru pensionari, nu doar pentru angajați, cum este prevăzută în legislația aflată în vigoare.

Impactul bugetar anual al acestei măsuri ar fi de 5,20 miliarde de lei, adică 0,40% din PIB-ul estimat pentru anul 2022. Numărul total de beneficiari ar fi de 1,78 milioane de pensionari.

¹³ Art. 41 al OUG 135/2020 <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/232328>

¹⁴ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/202623>

În urma aplicării acestei măsuri, veniturile pensionarilor ar avea următoarea reprezentare grafică:

Introducerea unui venit anual suplimentar variabil pentru pensionari (a 13-a pensie)

Avantajul acestei măsuri este, din nou, reversibilitatea ei totală sau parțială care se încadrează în cerința din PNRR de existență a unui "mecanism de frânare în cazul depășirii plafonului de cheltuieli". Decizii multiple ale Curții Constituționale a României¹⁵ au statuat că "cuantumul pensiei, stabilit potrivit principiului contributivității, se constituie într-un drept câștigat, astfel încât diminuarea acestuia nu poate fi acceptată nici măcar cu caracter temporar". Această măsură, precum și precedentă, nu afectează cuantumul pensiei, dar aduce creșteri ale veniturilor pensionarilor din sistemul asigurărilor sociale de stat.

În cadrul Uniunii Europene, această măsură este aplicată, în mod diferit, de mai multe state.

Austria plătește fiecărui pensionar 14 pensii anual¹⁶. Pensilele a 13-a și a 14-a se plătesc în lunile aprilie și octombrie. Ungaria a reintrodus a 13-pensie începând cu anul curent, 2021. Valoarea ei este un procent din pensia aferentă lunii ianuarie: 25% în 2021, 50% în 2022, 75% în 2023 și 100% în 2024. Aceasta este plătită în totalitate în luna februarie a anului în curs¹⁷.

¹⁵ Decizia nr. 900/2020 <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/235523>

¹⁶ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=13730&langId=en>

¹⁷ <https://nyugdijbiztositas.tcs.allamkincstar.gov.hu/hu/aktualit%C3%A1sok/2424-t%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3-a-tizenharmadik-havi-nyugd%C3%ADjr%C3%B3l-%C3%A9s-a-tizenharmadik-havi-ell%C3%A1t%C3%A1sr%C3%B3l.html>

Grecia a plătit a 13-a pensie doar în luna mai 2019, apoi aceasta a fost abrogată¹⁸.

Începând din mai 2019, Polonia plătește a 13-a pensie, o valoare unică egală cu pensia minimă pentru limită de vârstă, în sumă de 270 de Euro pentru anul 2020¹⁹. Slovacia plătește tuturor pensionarilor a 13-a pensie în luna decembrie. Valoarea acesteia se situează între 300 de Euro pentru cei cu pensia lunară mai mică de 215 Euro și descrește treptat până la valoarea de 50 de Euro pentru cei cu pensia de 910 Euro sau mai mult²⁰.

Portugalia a reintrodus, în anul 2013, a 13-a și a 14-a pensie care se plătesc în lunile iulie și decembrie, în valoare egală cu pensia lunară²¹.

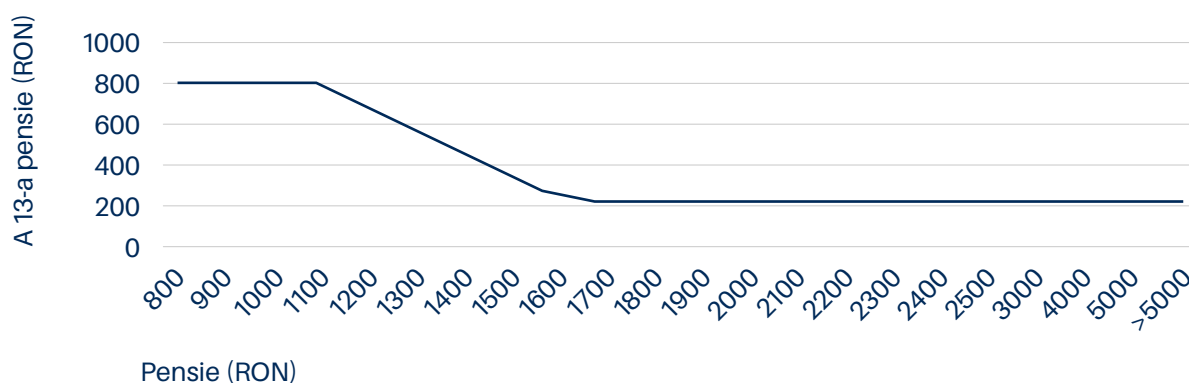
Cipru plătește, în luna decembrie, a 13-pensie lunară, egală cu 1/12 din suma pensiilor plătite pe parcursul anului²². În Italia, doar beneficiarii de pensie socială beneficiază de o a 13-a plată anuală²³.

În majoritatea statelor enumerate mai sus, a 13-a pensie a fost o măsură pusă în practică, eventual retrasă și reintrodusă ulterior, asigurând o flexibilitate a cheltuielilor în funcție de nivelul veniturilor la bugetului național, dar și de nevoile de sprijin financiar pentru pensionari.

Analizând aceste exemple am generat mai multe scenarii posibile și am ajuns la concluzia că o îmbinare a modelului polonez și a celui slovac este soluția cea mai potrivită, în acest moment, pentru România. Astfel, pensionarii cu venituri lunare de până la 1.100 de lei (inclusiv valoarea tichetelor de masă), ar urma să beneficieze de un venit anual suplimentar egal cu valoarea indemnizației sociale pentru pensionari, adică de 800 de lei. Valoarea venitului anual suplimentar ar descrește treptat până la 250 de lei pentru cei cu venituri lunare de peste 1.600 de lei.

Impactul bugetar anual al acestei măsuri ar fi de 2,48 miliarde de lei, adică 0,19% din PIB-ul estimate pentru anul 2022. Numărul total de beneficiari ar fi de 4,87 milioane de pensionari.

A 13-a pensie în funcție de valoarea pensiei

¹⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/el_-_ar_2021_final_pension_fiche.pdf

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/pl_-_ar_2021_final_pension_fiche.pdf

²⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/sk_-_ar_2021_final_pension_fiche.pdf

²¹ <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2013-profile-Portugal.pdf>

²² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1105&langId=en&intPageId=5007>

²³ <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2019-country-profile-Italy.pdf>

Concluzie

Creșterea veniturilor pensionarilor, ca urmare a aplicării acestor măsuri, s-ar situa între 46% și 0,4%, în funcție de nivelul pensiei fiecăruia.

În total, impactul bugetar cumulat al celor două măsuri ar fi de 7,7 de miliarde de lei, adică 0,58% din PIB-ul estimat pentru anul 2022, ceea ce ar păstra cheltuielile bugetare cu pensiile sub marja de 9,4% din PIB asumată prin PNRR.

Cel mai important efect cumulat al celor două măsuri propuse de USR ar fi faptul că niciun pensionar din sistemul asigurărilor sociale de stat nu ar mai avea venituri lunare medii mai mici decât 1.167 de lei, o valoare aflată deasupra pragului riscului de sărăcie în România, în anul 2021.

